

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Chicago, Ill., četrtek, 3. marca (March 3), 1927.

Subscription
\$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 52

SODBA NIKARAGVANCEV O BRITSKI BOJNI LADJI

V nji vidijo tajni imperijalistični sporazum. — Preveč krika je o tej britski ladji. — Ta krik pa tvori podlago za zaključke.

Washington, D. C. (F. P.) — Dr. T. S. Vaca, nikaragvaški diplomatični agent v Washingtonu za Sacasovo liberalno vlado, vidi v određenju britske bojne ladje v nikaragvaške vode tajni sporazum med vladami Združenih držav in Velike Britanije, da se Nikaragva opolni njene samostojnosti.

Komaj je predsednik Coolidge povedal in razložil po svojem mističnem glasniku časnikarjem poročevalcem, da ne vidi nič slabega v britski potezi, je dr. Vaca podal svojo izjavo.

“O vladi njega britskega veličanstva poročajo, da pošlje bojno ladjo v Nikaragvo, je dejal dr. Vaca. “Na zapadni obali Nikaragve živi komaj pol tuceta Angležev, interesi tega naroda ne potrebujejo zaščite. V prejšnjih časih, kolikor se jaz spominjam, je bilo v navadi, ako se je poselila bojna ladja v nepokojne pokrajine, da se je to izvirilo bolj iz rutine in brez kakšne posebne važnosti. Velika važnost in oglašanje, ki ju daje washingtonska vlada tej aferi, vzbujata sum, da je bila cela stvar prirejena v svrhu propagande, t. j., da se pomaga pripravi ameriške javnosti od tega, da verjame, da razpore v Nikaragvi opravljajo združno aktivnost Latimerjevih sil proti ustavnim silam.

“Smešno in absurdno bi bilo verjeti, da je Anglija izigrala zadnji potez v Karibski pokrajini, ne da bi bila popolnoma v soglasju z Združenimi državami, posebno Nikaragve, kjer se je intervencija veliko bolj daleč razvila, kot je bilo povedano, kaj so njeni cilji.

“Sodelovanje britskega diplomatičnega zastopnika v začetku, ko je vprašal pri ameriškem diplomatičnem zastopniku za zaščito britskih podanikov, da se je lahko na ta način opravilo izkrcanje mornarske pehote. “To se je prvokrat zgodilo, da je evropska sila aktivno sodelovala, da se opravi politika Združenih držav napram nekega ameriškega narodu, in zdaj se, da je to veliko oddaljenje od pota James Monroeja.

“Obžalovanja vredno je, da so tujzemski diplomati v Mangvi hiteli s priznanjem režima, ki je tako javno in takoj v začetku izpovedal, da ni zmogel rešiti njih sistema.”

Ta zadnja moralna klobuta je namenjena Adolfo Diazu, ki je prosil, da naj pridejo pomagati ameriške sile, da se on vzdrži v sedlu. Tjapele je Diaz pošiljal lani v mesecu novembru, ko se je dal oklicati za predsednika Nikaragve, in zopet letos v mesecu februarju, ko so se mu pričela tla nevarno majati pod nogami. In je bil pripravljen za to let podpisati pogodbo, po kateri se Nikaragva odpove svoji suverenosti in se podvrže Združenim državam. Diazov diplomatični zastopnik v Washingtonu je objavil pogodbo za odpoved suverenosti.

Predsednik Coolidge je mnenja, da lahko vsaka evropska sila izkrcala oboroženo silo v latinske Ameriki, da štiti življenje in lastnino svojih državljanov ali podanikov, dokler te sile ne izrečejo, da bodo teritorij odložile toliko časa zasedenega, da bodo plačani dolgi, ki jih dolguje njenim podanikom ali državljanom. Po Coolidgevi doktrini lahko brit-

Revolta v reakcijonar-ni armadi v Šangaju

Cete bivšega diktatorja Sunčuangfanga so odpovedale pokorščino severnjaškemu poveljniku iz Santunga in se umaknile z bojišča. Enako smolo ima pekingski diktator Čangtsolin; njegove čete, ki jih je poslal na jug, so sklenile zvezo z revolucionarnimi četami.

Šangaj, 2. marca. — Reakcijska šangajska fronta se ruši sama od sebe. Včeraj je izbruhnil upor v armadi bivšega diktatorja province Kiangsu, maršala Sunčuangfanga, ki je bil temeljito poražen v provinci Čekiang. General Meng Čaojueh, ki povečuje 10,000 vojakov, je naznanil, da se ne bo bojeval na strani severnjaških čet iz province Santung, katere je poslal general Čangčungčang v Šangaj, da prepreči osvojitve najbogatejšega kitajskega mesta po revolucionarnih južnokitajskih četah. Meng je odpovedal pokorščino šangajskemu diktatorju in je odšel z bojišča pri Sunkiang; njegova armada, ki je ostala brez voditelja, je odšla za njim. Severnjaki so ostali sami nasproti močnim revolucionarnim kantonski armadi. Mengove

čete se vsekakor pridružijo revolucionarjem.

Ko je Čangčungčang slišal o revolti, je brž odpisal nadaljnjih 2000 mož, da zamaši luknjo na svoji fronti.

Istočasno je prišla vest, da je izbruhnil upor tudi v severnjaški armadi, ki jo vodi general Čujupuh iz province Čihli in katere je poslal mandžurski diktator in gospodar v Pekingu, maršal Čangtsolin, v provinco Honan, da od tam prodira proti Hankovu. Čujupuhove čete so po najnovejšem poročilu sklenile prijateljsko zvezo z revolucionarji.

Glede Muscle Shoals se ni nobene odločitve

Za eno leto je ta naprava varna pred privatnimi interesi.

Washington, D. C. — Senator Norris in drugi zagovorniki vladne lastnine v senatu, so ubranili za eno leto, da naprave pri Muscle Shoals ne padejo v roke trstu za oddajanje in proizvodnje električne sile in Fordovi kombinaciji za proizvodnjo umetnega gnojila.

Z 49 glasovi proti 35 je senat predlog senatorja McNaryja, predsednika poljedelskega odseka, da se predloga za oddajo Muscle Shoals v najem vrne zopet poljedelskemu odseku. Senator Underwood in drugi južni senatorji, ki bi radi podjetje izročili privatnim interesom, so nasprotovali McNaryjevemu predlogu.

V novem kongresu je več izgleda, da se preprečijo želje privatnih interesov.

Chamberlain proti prelomu s sovjeti

London, 2. marca. — Austen Chamberlain, zunanji minister, je dejal včeraj v parlamentu, da on je proti prelomu z Unijo sovjetskih republik, dokler ni večjega poudarka za tak korak. Chamberlain je začel kampanjo proti prelomu.

Francoški pesnik ima katalog za verze

Pariz, 2. marca. — Francoški pesniki postajajo podjetni. Albert Moutreux, podeželski poet, je pravkar objavil v listih cenik svojih verzov. Pravi, da zлага pesmi za svatbe, botrinje in druge take prilike ter računa za sonet 25 frankov, balado 40, večje pesem 50, za navadno pa 25 frankov. H koncu pravi, da ima pesniško “diplomo,” da pesnikuje že 29 let in jamči za originalnost in duhovitost.

ski in italijanski vojski nastopijo z ameriški pri namerjanju strojne na nikaragvaške vlade. Senatorja Borah in Wheeler sta izjavila, da je britska poteza bila po tajnem sporazumu s Kelloggom, da se ustavijo ameriški protesti proti zavlečenju Nikaragve v ameriški kolonijalni sistem.

Kellogg pošilja tajne note Mehiki

Ta teden je baje poslal že drugo. Coolidge in Kellogg sta sklenila, da “ignorirata” Borahovo korespondenco s Callesom.

Washington, D. C., 2. marca. — Današ zjutraj je počila vest, neuradna seveda, da dve novi tajni Kellogg poslal že drugi teden v Mexico City. Obe noti sta strogo tajni. V državnem departmentu nočejo ničesar vedeti o vsebini teh not, pravijo pa, da se komunikacija ne tiče konverze glede mehiških oljnih in zemljiških zakonov. Domnevanje, da naša vlada protestira radi vataške propagande v Nikaragvi, ni nikjer potrjeno.

Iz tega se sklepa, da sta Coolidge in Kellogg začela novo takiko v odnosih z Mehiko. Baje je bilo preveč publicitete o konverzi, ki je škodila ameriški diplomaciji, zato se je administracija zavila v meglo tajnosti.

Zadeva glede Boraha, ki je izmenjal s predsednikom Callesom telegram preko državnega departmanta, je sicer povzročila precej bolečin v Beli hiši in zunanjem uradu, toda administracija je sklenila, da to stvar enostavno prezre. Medtem pa senator Borah pritiska na senat, da sprejme njegovo resolucijo o preiskavi ameriške politike v latinski Ameriki še preden se zaključi kongresno zasedanje v petek popoldne.

PUSTNA ZABAVA PIONIRJEV USPEŠNA.

Pustna zabava 1. marca zvečer, ki jo je priredilo društvo “Pionir” št. 559 S. N. P. J., je izpadla nad vsa pričakovanja izvrstno. Avditorij S. N. P. J. je bil poln; občinstva je bilo nad 750. Zopet so Pionirji a svojo aktivnostjo, gostoljubnostjo in izbornim sistemom zabave pokazali čikaškemu slovenskemu ljudstvu, da jih znajo zabavati prav po domače. Bilo še več priredb Pionirjev!

Sedemnajsti dijaški samomor.

Chicago. — Miss Shirley Ruth Simmons, 18-letna dijakinja, se je v torek zvečer ustrllila v svoji spalnici, 6243 Ingleside ave. V pismu ki ga je pustila svoji prijateljici, piše, da upa, da najde “v višji eksistenci po smrti srečo brez greha, katere ni mogla najti v življenju.”

STALIŠČE SOC. STRANKE GLEDE LAT. AMERIKE

Skozi eno generacijo vzdržuje ameriško orožje diktatorje v Nikaragvi. — Diaz, tovariš reakcijskega Chamorra.

Chicago, Ill. — Eksekutiva socialistične stranke je v imenu stranke izdala uraden manifest, v katerem precizira svoje stališče glede latinske Amerike.

Manifest pravi, da je eksekutiva socialistične stranke skupaj s prosvetnimi in pametnimi ljudmi opazovala sednjih par tednov nevarno korakanje ameriške vlade proti vojni.

Nekaj kratkih let kasneje po izjavi pravice za samoodločevanje malih narodov je washingtonska administracija intervenirala pri latinsko ameriškem narodu, je izkrcala oborožene sile pod prevezo reakcijskega zahteve in sankcionirala izjavo, pisano v žaljivem tonu, napačno v njenih trditvah in namerjajočo izzvati vojno.

Nato manifest pravi, da je ameriško orožje eno generacijo vzdrževalo v Nikaragvi diktatorje, ki so služili ameriškim interesom. Nato sledi razlaga o začetku sedanjih homatij, o Diazu, tovarišu reakcijskega Chamorra. Manifest naglašja, da se je grozilo šibkejšim narodom v latinski Ameriki, odkar je bil zasežen pas ozemlja, skozi katerega je bil zgrajen panamski prekop.

Manifest opozarja, da socialisti pomnože svoje delo za odpravo vojne nevarnosti, posebno podučno delo v strankinem časopisju in tisku. Proč z vojnimi grožnjami. Živimo v miru, dobri volji in združnem delu z vsami ljudstvi na svetu, končuje manifest.

Stavka stavbinskih delavcev v Pittsburghu

1500 delavcev stopilo v boj za višjo mezo. Druge unije so podpisale staro pogodbo.

Pittsburgh, Pa. — Dne 1. marca je tukaj zastavkalo 1500 organiziranih delavcev, ki delajo na železnih stavbah, mešajo cement in montirajo parne cevi. Ostale stroke v stavbinski industriji so podpisale pogodbo s staro mezo. Stavkajoči delavci zahtevajo medzni povisek in dve uniji — železarji in cementarji — zahtevata petdnevni delavnik v tednu.

Mezdne zahteve delavcev so: \$2 dnevna poviška ali \$14 na dan za delavce na železnih stavbah, \$1.20 poviška ali \$12 na dan za cementarje in 50c poviška ali \$12.50 dnevno za monterje parnih cevi.

Ruthenberg naglo umri

Akutno vnetje slepiča pokopalo tajnika komunistične stranke.

Chicago. — (Fed. Press.) — Charles E. Ruthenberg, tajnik ameriške komunistične (Workers party) stranke, je v sredo zjutraj nenadoma umrl v bolnišnici, ko so ga operirali na vnetem slepiču.

(Ruthenberg je bil svojočasno aktiven socialist v Clevelandu, O. Med vojno je šel v levo krilo, od tam pa h komunistom, ko je prišlo do razkola.)

Čikaškemu poštarju povisali plačo.

Washington, D. C. — Senat je povisal letno plačo poštarjem v Chicago in New Yorku od \$8000 na \$12,000.

Posledice Coolidgevega veta ne izostanejo

Zapadni farmarji ne bodo pozabili, kaj jim je storila podporniki administracije, kadar bodo zopet kandidirali.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge je vetiral McNary-Haugenovo predlogo in s tem ubil upanje farmarjev na zapadu in jugu, da federalna vlada stori nekaj zanje in tako pomaga odpraviti med njimi bedo in revščino.

Ampak predsednik Coolidge je tudi priznal, ko je vetiral farmarsko predlogo, da postoji v poljedelstvu depresija, da pravno je bilo vprav koncem minolega leta veliko bobnanja o ogromni prosperiteti železnih in tovarniških baronov. Torej na eni strani prosperiteta, na drugi pa mizerija. Ta fakt je povzročil, da se prvokrat trgovci v malih farmarskih mestih in farmarji pozabili na svoje domače spore in so skupaj z drugimi mestjani pošiljali peticije na kongres, da sprejme McNary-Haugenovo predlogo.

Senatorji in kongresniki iz vzhodnih industrijskih krajev se smejejo, da prično z novim političnim protestom, češ, da bo med farmarji kmalu vihar polegel in da pozabijo, kako je predsednik ravnal s predlogo, o kateri so farmarji upali, da jim prinese odpravo. Coolidge bo po njih mnenju lahko zopet predsedniški kandidat republikanske stranke.

Zapadni političarji so pa drugega mnenja. Oni sodijo, da bodo armarji pričeli podpornike administracije politično ubijati drugega za drugim, dokler ne bodo vsi politično mrtvi, na to bo sprejeta v novem kongresu.

Ameriški pomorščaki ubiti v Nikaragvi?

Newyorški list poroča, da so bili trije ubiti in pol duzeta ranjenih. Vlada pravi, da te ni res. Cenzura v okupirani državi.

Washington, D. C., 2. marca. — Newyorški list “Daily Mirror” je objavil vest, da so bili v nekem spopadu s nikaragviškimi vstaki trije ameriški pomorščaki ubiti in okrog pol duzeta je bilo ranjenih. Obenem je ta list obdžil vlado v Washingtonu, da skriva fakte v gosti megli cenzure.

Državni departament je v torek zvečer demantiral vest in izjavil, da “kolikor je znano” v Washingtonu in vrhovnemu poveljstvu pomorščakov v Nikaragvi, ni bil nihče ubit ne ranjen.

Druga brzojavka sporoča, da se je 1. marca izkrcalo v Corintu večje letalsko moštvo s šestimi velikimi opazovalnimi aeroplani, kompletno fotografsko in radijsko opremo, 32 strojnica, 800 bombami in 400,000 strelnimi naboji za strojne puške.

Dr. Vidmar izgublja v šahovski tekmi.

New York. — Dne 1. marca je šest šahovskih svetovnih prvakov spet tekmovalo v hotelu Manhattan Square in zastavo je odnesel dr. Nimtzwitach iz Kopenhagena, ki je premagal dr. Alekina iz Pariza v šesti igri s sedemdesetimi potezi. Nimtzwitach je zdaj na drugem mestu za šampionom Capablanca s Kube. Dr. Milan Vidmar iz Jugoslavije je tudi igral s Parizanom, a ni dokončal igre. Vidmar je zdaj na četrtem mestu, Dunajčan Spielmann pa na petem. American Marshall je še vedno zadnji. Prihodnja tekma se vrši v petek.

predloga, ki bo veliko bolj radikalna, kot je bila McNary-Haugenova. Nekateri trdijo, da sta Dwight Morrow in Thomas F. Lamont priporočala Coolidge kot glasnika trdke Morgan Co., da naj podpiše predlogo, ker sta bila prepričana, da bo veto vzdramil politične sile, ki bodo oslabile kontrolo Wall Streeta vladnih departamentov na vseh točkah. O Morganovih tovariških govore, da sta rekla Coolidge, da lahko predlogo ubije s sovražno upravo, ali jo pa s pomočjo sodišč proglasi za neustavno in tako odvrne nevarnost za trg z delnicami. Dalje se govori, da je tajnik Mellon, veletovarnar, grozil, da poda resignacijo v kabinetu, ako se posluša Morganov naavet.

Coolidge je podpisal McFaddenovo bančno predlogo. Napredni element se zdaj obljublja, da bo ta fakt prav dobro izkoristil.

To pokazuje Coolidge-Mellonovo politiko v pravi luči, pravi napredni element. Bankirjem se reče, da naj si pomagajo, da kredit postane privatni monopol, farmarjem se pa pove hladno in trdo, da je postava, ki bi imela njim pomagati z gospodarskega stališča nezdružna in neustavna.

Voditelji farmarjev so skušali moderni kapitalizem uvesti v poljedelstvo na način, da imajo farmarji priliko do življenja. Njih glasniki v kongresu tolažijo zdaj predsednikov veto, da je ta veto naravnost odklonil vsako pomoč farmarjem. Za trenotek so ti glasniki nekoliko zmešani glede vprašanja, ali naj izvršijo svoje grožnje zadnjih šest mesecev in odpravijo uvoznino, ki rudi bančne in industrijske barone na vzhodu.

Eksplozija ubila 75 rudarjev v Angliji

80 mož in dečkov se je rešilo. Katastrofa je bila v South Walesu.

London, 2. marca. — Danes so bile velike demonstracije rudarjev v South Walesu, ko je premier Baldwin obiskal kraj večerjanje katastrofe. Razkačeni rudarji so vpili nad premierjem: “Zakaj ne greste sami v jama?”

London, 2. marca. — Okrog 75 rudarjev je včeraj izgubilo življenje v veliki razstrelbi plinov v enem najmodernejših premogovnikov v Angliji, Ebbsvalu v South Walesu. Onemdelost mož in dečkov se je rešilo. Eksplozija je zrušila na stotine ton premoga, ki je zasul hodnike. Zlomile so se tudi vodne cevi in voda je hitro začela poplavljati jama. Samo dve trupli so dobili na površje; vsi drugi nesrečni delavci so ostali pod zemljo.

Davis za končanje portoriške stavke

Stavka traja že pet mesecev.

Washington, D. C. — Delavski tajnik Davis se je na zahtevo Svobodne delavske federacije na Portoriku in Panameriške delavske federacije vendar genil. Odredil je enega portoriškega uradnika in dva agenta v New Yorku, da poizkusita končati stavko s pogajanjmi. Kompanije, pri katerih so portoriški delavci vposleni, imajo svoj glavni stan v New Yorku.

Na stavki je osemnajst sto delavcev, ki izdelujejo smotke in stavka traja že več ko pet mesecev.

KELLOGG NI PRE-DLOŽIL DOKAZOV O INTERVENCIJI

Neki Američan je bil ponesrečen obstreljen, ko je začel v bojno črto. — Zdaj je že zdrav.

Washington, D. C. — Tri dni je trajala tajna seja senatnega odseka za tujezemske zadeve. Na teh sejah so zaslišali uradniški departmanta za tujezemske zadeve. V teku tega tridnevnega zaslišanja pa uradniki tega departmanta niso doprineeli dokazov, da je bila oborožena intervencija v Nikaragvi opravljena. Izpovedali so, da je bil neki Američan obstreljen, ker je začel med bojni črti obeh strank, toda ta Američan je že okreval.

Senator Borah, predsednik senatnega odseka za zunanje zadeve, je zadovoljen s položajem, kajti vprašal je senat, da pošlje ob kongresnih počitnicah v Mehiko in Nikaragvo senatni odbor, da tam na mestu študira položaj in preliče vzroka, zakaj je Kelloggova politika napram temu deželama agresivna. On izjavlja, ako njegova resolucija ne bo sprejeta, tedaj se poda na potovanje vseeno.

Podporniki administracije se norčujejo iz njegovega načrta, češ, da je to povabilo, da latinski Američani protestirajo zaradi “krivice, ki žive le v domišljiji,” obenem bo to tudi oslabilo prestiž washingtonske administracije južno od reke Rio Grande.

Bojkočna akcija v latinski Ameriki

Naperjena je proti Združenim državam.

Mexico City, 2. marca. — “Unija Centralne in Južne Amerike ter Antilov” je danes obelodanila manifest, s katerim poziva ljudstva vse latinske Amerike na takojšen bojkot vseh stvari, ki izvirajo iz Združenih držav pod kakršnokoli pretvezo na tleh, katerekoli sestrške države.

Redukcija mornarice položena na polce

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge je 1. t. m. odgodil akcijo za novo mednarodno pogodbo glede redukcije bojnih mornaric. Rekel je, da je vsaka akcija nemogoča, dokler Francija in Italija nočeta biti zraven.

STAVBINSKI PODJETNIKI PROTI PET DNI DELA V TEDNU.

Po njih mnenju je kaj takega nezdravo in neuporabno.

Washington, D. C. — Organizacija stavbinskih podjetnikov Assn. of Builders'Exchanges je sprejela na svojem zborovanju v tujaknjem mestu resolucijo, v kateri pravi, da je pet dni dela v tednu nekaj nezdravega in neuporabnega. Dalje je sprejela resolucijo, v kateri pravi, da je nemogoče povisati mezo v stavbinski industriji leta 1927. Zraven tega pa izjavlja, da sta obe zahtevi z idealističnega stališča pravilni.

Šesterna eksekucija v Jolietu spet preložena.

Joliet, Ill. — Sodnik Hill je v torek spet preložil obsojenjastih jetnikov iz državne kaznišnice, ki so lani ubili pomotnega jetničarja Kleina. Eksekucija, ki je bila določena na 4. marca, je na prošnjo advokata obsojenec preložena na 11. marca.

RESTAVRACIJE SE ZA DOBICKARJE TUDI IZPLAČAJO.

Lastniki malih restavracij delajo in garajo, pa nikamor ne morejo. Semintje se najdejo posamezniki, ki uspevajo toliko, da se skromno prežive in jim ni treba delati v tovarnah za vsakdanji kruh. Veliko izmed njih jih pa vsako leto bankrotira. Ko zapro restavracijo, so navadno ubožnejši, kot so bili, ko so jo odprli.

Drugače je pa z restavracijskimi verižniki, ki lastujejo po več restavracij v raznih mestih, kot je n. pr. Waldorfov sistem, Childs, Thompson itd. Za kompanije ali posameznike, ki lastujejo verižniške restavracije, se te restavracije samo ne izplačajo, ampak nosijo tudi lep dobiček.

Lastniki verižniških restavracij kupujejo živila na debelo. Zato jih dobe za popolnoma drugo ceno, kot pa lastniki malih restavracij, ki rijejo naprej od danes do jutri. Delavci, ki delajo v takih restavracijah, prejema-jo nizke mezde in njih delavni čas je dolg, ako v restavraciji ni priznana delavska organizacija. Nekatere verižniške restavracije imajo tudi svoje pekarnice, v katerih se izdeluje vse pecivo za restavracije. Naobratno pa mora lastnik male restavracije kupovati vse pecivo pri peku in stroški za pecivo so zanj veliko večji, kot lastnikov verižniških restavracij, ki lastujejo svoje pekarije. Navadno so v takih verižniških restavracijah tudi obedi ceneji, kot v drugih restavracijah. Ta konkurenca pa povzroča, da imajo verižniške restavracije vedno veliko gostov.

Dobički teh verižniških restavracij so veliki. Waldorfov sistem je imel v letu 1926 \$1,066,363 dobička. Ta dobiček znesse \$2.22 na vsako no-par navadno delnico. Vsaka navadna delnica pa predstavlja ne več kot pet dolarjev, kar pomeni, da je letni dobiček znašal okoli 44 odstotkov.

V John Thompsonovih restavracijah so prodali okoli 61,000,000 obedov. Dobitek od teh obedov znaša \$1,503,357, ali \$6.26 na no-par navadno delnico.

Childsov dobiček v letu 1926 je znašal \$1,683,329. Ta dobiček znesse \$3.82 na no-par navadno delnico.

Tu je jasen dokaz, da verižne restavracije nosijo velike dobičke, medtem ko veliko malih restavracijev vsako leto bankrotira.

Kje so vzroki? V zakonih kapitalističnega sistema blagovne produkcije in distribucije. Ti zakoni niso zapisani v kakšnem državnem zakoniku, ampak občuti jih izmed vsakih deset tisoč ljudi, ki so pričeli plezati navzgor po družabni lestevici z namenom, da obagat, devet sto devet in devetdeset oseb, ki so padle doli pri plezanju po lestvi za bogastvom. Devet tisoč devet sto devet in devetdeset oseb je zopet tam, kjer so pred enim ali več leti pričele plezati po lestvi navzgor.

Z drugimi besedami to pomeni, da velika podjetja uničujejo mala podjetja, ne pa socialisti, kot si domislja-jo nekateri mali podjetniki, ker so jim tako natrobili v ušesa zastopniki in podporniki velikih podjetij, da ne postanejo mali podjetniki socialisti in ne spoznajo zakonov, ki učinkujejo v kapitalističnem gospodarstvu.

Za velepodjetnike je največji strah socialistični nauk. Oni se dobro zavedajo, kadar bo ljudska večina razumela socializem, da bo ta večina odpravila produkcijo in distribucijo zaradi profita in mesto nje uvedla produkcijo in distribucijo blaga za ljudske potrebe. Proizvajalna in transportna sredstva, naravna bogastva in zemlja bodo postala splošna ljudska lastnina, da bodo služila vsemu ljudstvu in ne samo peščici ljudi. Veliko ljudi mrzi socializem, ker ga ne razume. Veliko ljudi misli, da kadar bo uveden socializem, da ne bodo ljudje delali drugega kot deliti in deliti. Razbijali bodo hiše, mostove, tovarne itd., da bodo lahko delili, da bo lahko vsak človek dobil enak delež. Taka delitev je mogoča le v blaznici, ne pa med duševno zdravimi ljudmi, zato socializem ne uči, da se bo delilo, ampak socialisti hočejo odpraviti le krivično delitev, ki postoji v kapitalistični človeški družbi in ki je

taka, da oni, ki ne delajo in producirajo, dobe največji delež, oni ki delajo in producirajo, pa dobe komaj toliko, da se za silo skromno prežive.

JAVNA GOVORNIKA

Glavni član S. N. P. J. in
čitatelj "Prosveta".

Nerodna agitacija.

Denver, Colorado. — Že nekaj tednov je preteklo, odkar so novi in tako rečeno najboljši odborniki Zapadne slovenske zveze začeli agitirati za veliko in največje slovensko organizacijo. Pri njih delu se pa na noben način ne morejo vzdržati, da bi se ne obdržali v druge slovenske organizacije. Predsedniku so sledili še nekateri glavni in celo društveni odborniki, zagotavljajo na različne načine slovensko javnost, v kolikor jo morejo doseči potom Amerikanskega Slovenca, da je Zapadna slovenska zveza najboljša, na najboljši finančni in glej tudi na svobodomiselni podlagi ter da bo postala največja slovenska organizacija v Ameriki.

Agitacija sama na sebi je zelo smešna, še bolj se pa zdi tak tistim, ki zvezo in njen odbor temeljito poznajo. Takoj se spomnim one basni, kaj se je pripetilo žabi, ko je hotela biti večja kot vol.

V zadevo bi se sicer ne vmešaval, ali kot sem že prej omenil, ker odborniki te zveze ne morejo agitirati ne da bi ne postavljali druge organizacije v slabo luč in ker sem popolnoma uverjen, da Slovenska narodna podpora jednota ni izjema, ampak je tista, katero imajo prvo v vidiku, je moja dolžnost štiti S. N. P. J. Istočasno pa hočem seznaniti slovensko javnost v Ameriki, kdo, kakšna in pod kakšnim vodstvom je Zapadna slovenska zveza z sedežem v Globevillu pri Denverju in z odborom večinoma iz Puebla, Colorado.

Zapadna slovenska zveza je bila ustanovljena brezdvomno z istimi nameni, kot druge podporne organizacije. V njeni mladosti je imela svobodomiselno glasilo, za čigar časa je razmeroma rastla. Leta 1918 je na konvenciji deloma povzela načelno izjavo in pravila S. N. P. J. in nekateri delegatje so zavzeli akcijo v smer, naj Zveza sledi S. N. P. J. v kolikor morejo vse principij.

Ta doba je bila kratka ali bolje rečeno, ideja se ni uresničila. Takratni odbor Zveze, namesto da nabavi lastno glasilo ali najame kateri drugi list, da bi soglasno z načelno izjavo, je najel liberalni list, potem komunističnega in končno franciskanskega. Takšna je torej danes Zapadna slovenska zveza: na strogo svobodomiselni podlagi s franciskanskim glasilom, z versko ponižnim znakom v podobi gore svetega križa.

Pri agitaciji za Zapadno slovensko zvezo nje odborniki omenjajo, kako dobra je njena finančna podlaga in da ni potreben izvanredni assessment, kot pri drugih organizacijah. K temu naj le toliko opomnim, da dokaj velik del posmrtninskega sklada pri Z. S. Z. obstoji izrecno od izvanrednega assessmenta, konvencija v Denverju je pa povzela redni assessment, ker nameravajo doseči solventnost, Raditega je ases. za posmrtnine dokaj višji kot zahteva tabela National Fraternal Congressa. Navzlic temu je premoženje pri Z. S. Z. tako malo, da bi vzelo najmanj dvajset dolarjev izrednega assessmenta na člana, ako bi hoteli, da premoženje naraste v primeri z drugimi slovenskimi organizacijami ter zveza postane solventna.

Za časa denverske konvencije so ravno isti delegati in odborniki iz Puebla, na čelu jim kričal sedemnajstih konvencij, zahtevali združitev z Jugoslovansko kat. jednoto, rekoč, da je zvezo finančno stanje premalo in da ne bo mogla dolgo obstajati. Vse drugače je pa danes, ko so prevladali z vodstvom omenjeni iz Puebla. Sedaj, ko ni zveza zmogla se kam pridržati, je odbornikom ustrezno in končno bi bili še bolj zadovoljni z gl. uradom v Pueblu.

Pretežna večina članstva Z. S. Z. ni ne ve o notranjih zadevah svoje organizacije. Cenzu-

ra, katera vodi glasilo, s sporazumom predsednika, ne dovoli, da bi javnost vedela, n. pr., zakaj je bilo treba dati v zapor starega blaginika, zakaj odstaviti na denverski konvenciji izvoljenega tajnika in blaginika? Članstvo zveze tudi ne ve, da namestniki teh odstavljenih odbornikov niso bili legalno predlagani in voljeni.

Nimam absolutno nič proti agitaciji, dokler agitatorji ne prekažijo svoje meje, ter obljubujejo nekaj sploh nemogočega. Trditve in obljube, da bo Zapadna slovenska zveza kdaj največja, so brez podlage, posebno kadar se kupujejo novi člani za "cash".

Toliko v pojasnilo slovenski javnosti v Ameriki, vsem agitatorjem pa nasvet pri agitaciji, da največja, najmočnejša, najbolj napredna in najboljša v vseh ozirih je in bo Slovenska narodna podpora jednota. — Peter Gahel, član združenega odbora.

S pota.

V državi Utah so se po premožarskih krajih poslabšale delavske razmere. Tudi v okolici Salt Lake Cityja ni nič dobrega. Sestal sem se z rojakom, ki je prišel za delom celo iz Denverja, Colorado. Rekel mi je, da je šel v Morry, Utah, kjer je vprašal za delo v topilnici, a delodajalec mu je rekel, če ima kak dolar v žepu, naj si gre iskat delo drugam, ker bodo tam v kratkem odslavili več delavcev.

Drugače pa je menda po rudnikih bakra po tej okolici, kjer je še precej stalno delo, in za služek stalen, toda majhen. Najhujše pri tem delu je, da mnogo rudarjev dobi rudarsko jetiko, kar pride od mineralnega prahu, ki se sesede na pljučih ubogega rudarja. Ta jetika je silno mučna bolezen: prah, ki se sesede na pljuča, se vveda v vlakna in rije po mesu toliko časa, da preluknja pljuča, katera prične bolnik kar v koščkih bljuvati iz sebe. Bolezen je zavrtna in se nekaterim skoraj ne pozna, da so bolni, a nenadoma pa pride konec, proti kateremu ni odpora, in bolnik ne more upati, da okrevi.

V krajini bolnišnici sem obiskal par rojakov. Eden je tam šel par mesecev, dva druga pa že čez leto. Prvi je nekam šaljiv. Pripovedoval mi je, da je kakih devet let delal v rudniku in prav nič ni vedel in ne čutil, da bi imel kake bolečine. Nenadoma pa je pričel bljuvati kri. "Sedaj pa," je pristavil, "čakam smrti tukaj v oddelku za meni enake." Kakih štirideset jih je notri, drug poleg drugega leže. Obiskal sem drugega, kakih 35 let starega delavca. Že dve leti je na bolniški postelji. Njegove oči so upadle in na njem ni znaka za kako zanimanje. Ležal je na postelji živ, toda bolj podoben mrlju. Pogledal sem drugega poleg njega, ki je komaj še lovil sapo in jo z vzdihom požiral vase. Bolnik poleg tega pa je bil napet kakor boben.

Čitatelji naj mi oprostite, da opisujem to žalostno zadevo. Saj sam ne pišem rad, a rad bi seznanil rojake, kako se godi našim delavcem, ki imajo stalno delo po bakrenih rudnikih in pa, kako strašna morilka, zavrtna jetika preži nanje. Taki rudniki so v okolici Salt Lake Cityja in tudi po Nevadi, Idaho ter v Arizoni. Res, da stalno zaslužijo po teh rudnikih, a kaj pa imajo, če si niso gotovi življenja, ako delajo v njih? Je nekaj mesecev. Najboljše je za naše ljudi po takih krajih, da si pomagajo drugam.

Prah po rudnikih bakra je strupen in ne tak kakor po premogokopih. Premogov prah je res zoprni, ampak ni tako škodljiv in celo odvajalen za pljuča, ki jih čisti. Seveda ni po premogokopih zdravja doma, a neprimerno boljše pa je kot po rudnikih bakra, srebra in zlata. Da svetujem rojakom proč od takih rudnikov, me edino vodi k temu zlo, katerega sem videl na umirajočih naših ljudeh, katere je umorila jetika dobljena v rudnikih bakrah.

Pred leti sem obiskoval v Leadvillu, Colo., rojaka, ki je ležal v bolniški postelji v prvem nadstropju. V drugem je ležal drugi. Včasih sta ta dva druga druga obiskala ter se pomenila. Gornji je rekel spodnjemu: "Meni je M. P. rekel: 'Ti si dober, ampak oni spodaj je pri koncu.'" Spodnji pa je rekel: "Meni je M. P. dejal, da sem jaz boljši in si ti v zadnjih vzdihljajih." Nastal je med njima prepri, kakor je navadno med jetičniki, ki upajo, da jim nič ni, dokler tiči v njih življenje. Res sem ju tako tolažil, ali ko sem se poslovil od njega, ki je bil moj ožji prijatelj, sem mu rekel: "Veš, Jože, jutri grem, ali bi ne bilo dobro, če bi tvoji družini pisala pismo. Kajti povedati ti moram, da je bila le tolažba, kar sem ti do sedaj govoril. Čez kakega pol leta pridem zopet, ali težko da se še kdaj vidiva," sem mu rekel. "Kar udaj se v usodo, Jože; da nes ti, čez pet ali deset let jaz, saj to je le kratka doba trpljenja."

S solzami v očeh sva se poslovila. To je bilo nekaj tednov pred veliko nočjo in prijatelj Jože je umrl že na četrto soboto, drugi pa teden kasneje.

Da bi bili silili izražene želje mladeničev! "Če le ozdravim, pa grem rad zastopni delat na sveži zrak na farmo," je rekel ta ali oni. Toda vse zastopni, rudarska jetika je razjedala pljuča kos za kosom.

Tako je z delavci v Arizoni. Nekoč sem vprašal gospodarja, ki je imel pred leti več vrstih mladeničev na hrani, kje so oni ljudje. S prstom je pokazal na pokopališče...

Mnogo zdravih rojakov je prišlo v te kraje, pa so kmalu izgubili, ker jih je ubilo nezdravo delo. — Matija Pogorelec.

SLIKE IZ NASELBIN

O vprizoritvi "Hrbtenice."

North Chicago, Ill. — Na zadnji veselici in vprizoritvi "Hrbtenice" društva "Sloga" št. 14 so bili dani od strani društva in posameznih članov trije dobiki. Toraj kdor ima na vstopnici št. 398, ali 486 naj se zgleda v osmih dneh pri spodaj podpisane. Dobitek št. 399 je oddan, knjiga Ameriški Slovenec.

Igra je izpadla dobro in v zadovoljstvo občinstva, kakor se je pričakovalo, od igre same in od igralcev. Preostanek veselice je tudi dovoljen, okrog \$275.00. V imenu društva je na tem mestu izrečena lepa hvala vsem, kateri so delovali na en ali drugi način pri igri in med igro ter s tem pripomogli do lepšega izida ter uspeha. Hvala govorniku Ivanu Moleku za njegov trud, še posebno ker ni bil voljan vzeti za svoj trud več kakor vožne stroške. Hvala gre tudi članicam društva, ki so delale brezplačno v kuhinji, vrhu tega še pripravile nekaj peciva zastopni; pri tem so pa imenovane, da so opravljale "skebsko" delo. Veselični odbor in tudi drugi člani so delali, pred in ob času veselice brezplačno, pa radi tega jih ni imel nihče za "skebe". Ravno na tem so tudi članice ter radi tega se jih ne more imenovati s takimi imeni. Društvo Sloga ni ustanovljeno v ta namen, da bi se kdo izkoristil v imenu društva v svoj prid, ampak ima druge namene: je dobrodelno društvo. Osebe, ki dajejo take izraze, se ne zavedajo svojega položaja. Kolikor mi je do sedaj znano, še niso delničarji. S. N. D., podpisali nobene pogodbe ter tudi ne pripoznali kake unije klubov ne društvu; tudi ne določili, koliko bo imel plače na uro, kadar bo delal za kakšno društvo.

Radi tega naj se opusti s takimi poniževalnimi imeni. Imejmo malo več inteligence in zavesti, ako se prištevamo. John Artach, tajnik.

Domača zabava društva št. 104. West Allis, Wisconsin. — Društvo "Združeno" št. 104 S. N. P. J. bo priredilo zabavo za vse člane in članice ter njih prijatelje. Vstopnina je samo en dolar, za kar ima vsako na razpolago pijsko in prigrizek brez nadaljnjih stroškov. Za pla-

je dobro preskrbljeno, najprejnejše pa čaka še druga sreča, kar bo vsakemu znano na veselici.

Kdor izmed članov izostane od te prireditve, plača en dolar v društveno blaginjo. Društveni tajnik je opozoril vse člane z dopisnicami, tako da se ne bo mogel nihče izgovarati, da ni vedel za to prireditev.

Bratje in sestre, ne gre se nam samo za izboljšanje blaginje, temveč mi se hočemo tudi enkrat na leto videti ter da se dodobra seznanimo. V slučaju smrti kakega člana večkrat ališimo izgovor: "Kaj hočem hoditi za pogrebom, saj ga nisem poznal." Na seje ni prihajal in tudi na društvenih prireditvah ga ni bilo nikoli. Taki izgovori morajo izostati.

Zadnja seja društva "Združeno" št. 104 je bila dobro obiskana. Zelo sem ponosen in pripotočam, da bi se tako zanimali tudi za naprej. Želim, da se vsi udeležujete, da ne bo potem kakega nesporazuma. Končno še enkrat vse spominjam na domačo zabavo, ki se bo vršila v soboto dne 5. marca ob sedmih zvečer v Kraljevi dvorani na vojaški 50. ave., in Sherman st. — Jos. Radelj, predsednik.

Pretepanje otrok na srednji šoli.

Chisholm, Minn. — Na šoli Junior High v tem mestu še vedno pretepanje otroke. Dne 24. so učenci prišli k dopoldanskemu poduku, ki začne ob poldevetih. Ob devetih so šli iz ene sobe v drugo, da izpremenijo razred. Pri tem je planil nek velik in debel učitelj po imenu Shobar na slovenskega dekca Harry Uleta, ter kakor trdijo učenci, tudi na neko deklico Pucil, ki je tudi slovenskih staršev. Oba je močno pretepel, da so se poznali na njihovih obrazih krvavi in črni znaki, in raztrgal je tudi obleko na njih. Kakor trdita učena jih je pretepel brez vsakega povoda. — Poročevalec.

"In memoriam".

Sel je in ni ga več. Mi smo pa žalostni, ker moramo potrti src raznanjati pretno vest, da mu je bridka pebelnica pretrgala nit življenja v najlepši starosti tisoč devetsto kvinkvagezim. Kurenta Pusta se bomo še spominjali, kajti bil je blagega srca, ker je zapustil našemu društvu "Pijonirji" nekaj lepih stotakov, vsem, ki so prečuli noč pri pluhu, pa nepozabem spomin.

Najbolj prizadeti, ki sedimo pri pluhu in pojemo reminiscenec nedotaknjenim klobasom in ocvirkovici, se nazhvaljujemo vsem, ki so nas prihiteli tolažiti in nam slajšat grenke ure v prečuti pustni noči. Tolaži nas zavest, da imamo toliko sočustvovalcev, ki globoko ginjeni, obvezujejo svoje gorke glave v mrzle obkladke.

Pobožnosti osmine se bodo brale dne 18. marca zvečer po seji "Pijonirjev" v Chicagu.

Žalujoči ostali.

Prostor seje.

Christopher, Ill. — Naznanjam članom društva št. 339, da se bo vršila prihodnja seja v prostorih brata Walterja Tedejeviča na št. 401 Helen ave. Pozivljam vas, da se udeležite polnoštevilno. — Frank Nadoh, predsednik.

PREDAL ZA INFORMACIJE.

Broughton, Pa. — Avstro-Ogrska je pri ljudskem štetju leta 1910 štela 49,211,727 prebivalcev. Nemška Avstrija, to so dežele, ki so ostale pod dunajsko republikansko vlado, je pri ljudskem štetju leta 1920 štela 6,067,430 prebivalcev. Jugoslavija je istega leta štela pri ljudskem štetju leta 1920 14,361,459 prebivalcev.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Kansas City, Kansas. — Uredništvo ne vrača rokopisov nikomur. Ne samo vaše tudi več drugih prispevkov smo morali izpustiti iz obilnatne izdaje Prosvete, ker ni bilo prostora. — Pozdravi!

ZARKOMET

Na, koza, soli na, na, na!

Oprostite, starega Brisbane bom spet citiral. Moram ga — ker je tako brutalno otroci in odkritosrčen. Zapisal je, da sto velikih finančnikov in industrijskih avtoritov ima milijonkrat večji vpliv na časopise in javno mnenje v Združenih državah kakor deset milijonov farmerjev. Brutalna resnica!

Velikim magnatom ni treba drugega kot majkeno povišati plače — in večina delavcev je na njihovi strani. Prosperiteta! Ali pa majkeno dvignejo ceno pšenice, koruzi in svinjarn — in večina farmerjev je njihovih. Prosperiteta! Hura! Ajaj! Kje je boljše dežela? Tako je treba!

Mi smo salamensko fino mesto!

Čikaški oča župan so rekli te dni: "Ne pozabite, da je naše mesto veliko nigrsko (zamor-sko) mesto, veliko poljsko mesto, veliko italijansko mesto, veliko nemško mesto."

Sur, sur, sur! Kdaj pridejo spet gospodje kardinali?

"Stari iz Kansasa" pravi, da je peto kolo.

Iščem "Mladca". Zadnjič sem ga videl pri neki rokoborbi, narkar je odšel neznan kam. Jaz sem zdaj uposlen kot peto kolo pri K. T. B.-ovi koloni. Zaslužim se dobro. Spočetka sem se bal, ker K. T. B. ima zbirko proces "špičastih živalic," ki silno grižejo, a počasi se privadam. K. T. B. zdaj pravi, da dobi še par eksemplarjev indijanskega plemenca. Good night! — Starec iz Kansasa, peto kolo, c-o K. T. B.

Povej jim, Krtačar!

Odgovor na Krtačarjevo uganke: Moškini ni do govorjenja takrat, ko se postavijo na vse štiri in na glavo. Druge uganke ne morem rešiti. Naj Krtačar iz Acoste sam pove, da ne bom v skrbeh. — Export, Pa.

Najlepša novica iz Jugoslavije.

Jugoslovanska skupščina je posekala vse parlamente pod solncem, ko je te dni stopil v zbornico popolnoma nag moč. Zenske na galeriji so zatulle vsled iznenadenja (prijetnega ali neprijetnega, kdove?). Izkratka: v skupščini je bila naša resnica, ki je pričala, kakšna je Jugoslavija pod srajco.

All poznate kandidata?

Vollicem na Aurori, posebno onim, ki so bili tam leta 1907. Je znano, da sedanji kandidat ne bo izkidal gnoja. — Bivši Aurorčan.

Vesti iz Moronije.

Riga, Oslo Riga. — Knjaz (krščen tudi princ!) Dolgonosi je storil žalosten konec v pek-lenska Rusija. Lepo je živel v Franciji, a bil je tako pijan, da je šel spat v Moskvo. Tam je bil obešen, ustreljen, skuhan v vrelem olju, sežgan na grmadi in končno garotiran. Aj, aj, jaja! Bug se usmil njegova knjaževka duša! Tatata!

Uganke št. 7.

Zakaj si ženske strižejo lase? Kdor prvi pravilno odgovori, mu pošljem cigaro, ženski pa čokolado. — Mrs. Joe Stushek, Ladysmith, Wis.

Sanje so svobodne

Ni še nehalo! Se snoči se mi je sanjalo, da sem pri Zarkometu spal ... M. H.

Kontest.

(Poslano pred 1. marcem.)

109.

Veda iznajde vedno kaj novega in koristnega za ljudi, cerkev pa zmirom mlati eno in isto milijonkrat že premlateno slamo. — Vernica v sv. dolarje.

110.

Katoliška cerkev napreduje — od vode do vina. Kadar je pijana, gre nazaj v vodo. — A. P.

111.

Rojak mi je pravil o duhovni, ki si je tudi med pridigo pri-voščil ščepec šnofanca. Kje je bila njegova prasta volja? — Josko, Akron, O.

BISERI IZ SVETOVNE LITERATURE

L. N. Tolstoj:

Zakaj živeti!

(Sedmo in osmo poglavje iz "Spovedi", katera je uvod v "Moje življenje.")

Ker nisem našel pojasnila v znanju, sem jel iskati to pojasnilo v življenju. Nadejal sem se, da ga najdem v ljudeh okrog mene, in pričel sem opazovati ljudi — take kot sem jaz, kako žive okrog mene in kakšno stališče zavzemajo napram vprašanju, ki je mene privedlo v obup.

Pri ljudeh, ki so se nahajali po izobrazbi in po načinu življenja v enakem položaju kot jaz, sem našel sledeče.

Našel sem, da imajo ljudje mojega kroga štiri izhode iz tega groznega položaja, v katerem se vsi nahajamo.

Prvi izhod je izhod nevednosti. Obstoja v tem, da človek ne ve, ne razume, da je življenje zlo in nesmisel. Ljudje tega razreda — po večini ženske ali pa zelo mladi ali zelo topi ljudje — še niso spoznali tistega življenjskega vprašanja, na ka-

terem so se ustavili Schopenhauer, Salomon in Buda. Ti ljudje ne vidijo ne zmaja, ki jih čaka, ne miši, ki glodajo grmovje, za katero se drže, in ližejo kaplje medu. Toda te kaplje medu ližejo le do gotovega časa: da le kaj navede njihovo pozornost na zmaja in miši, pa bo konec njihovega lizanja. Od teh se nimam česa naučiti, — tega, kar več, ne moreš jenjati vedeti.

Drugi izhod je izhod epiku-rejstva. Izraža se takole: Človek sicer pozna brezupnost življenja, toda medtem se poslužuje blagorov, kakršni so mu pač na razpolago, ne gleda ne na zmaja ne na miši, temveč liže medu na najboljši način, posebno, če se ga je veliko nakopičilo. Salomon takole izraža ta izhod:

"In pohvalil sem veselje, ker ni ničesar boljšega za človeka pod soncem kot jesti, piti in se veseliti; to ga spremlja v vseh trudih njegovega življenja, ki mu jih je Bog dal pod soncem."

Zatorej pojdi, jej z veseljem kruh svoj in pij z radosti srca vino svoje ... Naslajaj se z življenjem z ženo, ki jo ljubiš, vse

dni ničevega življenja svojega, zakaj to je tvoj delež v življenju in trudi tvojih, s katerimi se ubijaš pod soncem ... Delaj vse, kar more tvoja roka po svoji moči delati, kajti v grobu, kamor pojdeš, ni ne dela ne mišljenja ne znanja ne modrosti."

Tako vzdržuje večina ljudi našega kroga v sebi možnost življenja. Razmere, v katerih se nahajajo, povzročajo, da imajo več dobrega kot zla, pravna topast pa jim daje možnost pozabljati, da je ta ugodnost nekaj slučajnega, da ne more vsak imeti tisoč žen in dvorec kakor Salomon, da pride na vsakega človeka s tisoč ženami tisoč ljudi brez žena in na vsak dvorec tisoč ljudi, ki ga grade v potu svojega obraza, in da me ta slučajnost, ki me je danes napravila za Salomona, jutri lahko napravi za Salomonevega sužnja. Topost domišljije teh ljudi pa jim daje možnost pozabljati tisto, kar ni dalo miru Budi — neizbežnost bolezni, starosti in smrti, ki danes ali jutri razruši vse te nasladi.

Tako misli in čustvuje večina ljudi našega časa in načina življenja. To, da nekateri teh ljudi zatrujejo, da je topost njihove misli in domišljije filozofija, ki jo imenujejo pozitivno, jih

po mojem mnenju ne izločuje iz razreda tistih ljudi, ki ližejo med, zato da bi ne videli vprašanja. Tudi teh ljudi nisem mogel posnemati: ker nisem imel njihove toposti domišljije, je nisem mogel umetno ustvariti v sebi, kot ne more vsak živ človek odtrgati svojih oči od miši in zmaja, če jih je že enkrat zagledal.

Tretji izhod je izhod sile in energije. Obstoja v tem-le: človek spozna, da je življenje zlo in nesmisel in ga uniči. Tako postopajo redki, silni in dosledni ljudje. Človek, ki je spoznal vso bedastočo šalo, ki se zbija z njim, in ki je spoznal, da so blagri mrtvih večji od blagorov živih in da je najbolje ne biti, tako ravna in z enim mahom konča to bedasto šalo, saj središtev je dosti: zanika na vrat, voda, nož, da si lahko prebode arce, vlaki na železnica. In ljudi našega kroga, ki tako ravna, je vedno več in več. Tako postopajo ljudje večinoma v najboljši dobi življenja, ko se njihove duševne sile nahajajo še v samem razcvetu, in ko so se navzeli še malo navad, ki bi uničevale človeški razum. Vidim sem, da je to najdostojnejši izhod in sem hotel tako storiti.

Četrti izhod je izhod slabosti. Obstoja v tem, da se človek sicer zaveda zla in neamiselnosti življenja, pa ga vendar vlačijo naprej, čeprav naprej ve, da ne more imeti nobenega rezultata. Ljudje te vrste vedó, da je smrt boljša od življenja, ker pa nimajo sil, da bi razvalili razumno in hitro končali prevaro in se ubili, nekako čakajo na bogsigavdi kaj. To je izhod slabosti; kajti če poznam boljše in vem, da je v moji oblasti, zakaj naj se potem ne bi udal boljše-mu? ... V tem razredu sem se nahajal jaz.

Tako se ljudje moje vrste po štirih potih rešujejo groznega protislovja. Naj sem še tako naprezal svojo umstveno pozornost, razen teh štirih izhodov nisem videl nobenega drugega. Prvi izhod ne vedeti, da je življenje brezsmiselno, ničevost in zlo in da je boljše ne živeti. Ne vedeti mi ni bilo mogoče, in ko sem to že enkrat spoznal, nisem mogel več storiti, da bi tega spoznanja ne videl več. Drugi izhod je uživati življenje tako, kakoršno je, brez misli na bodočnost. Tega nisem mogel, odkar sem izvedel, da pridejo starost, trpljenje, smrt. Imel sem preživo domišljijo. Poleg tega pa se nisem mogel veseliti trenutnega slučaja, ki mi je za sekundo podelil nasladi. Tretji izhod: človek spozna, da je življenje zlo in bedastoča, ga prekine in se ubije. Jaz sem to spoznal, vendar se pa bogve zakaj še vedno nisem ubil. Četrti izhod — živeti v položaju Salomona, Schopenhauera — je vedeti, da je življenje bedasta šala, ki jo zbija nad teboj, pa vseeno živeti, se umivati, oblačiti, kositi in celo pisati knjige. To je bilo zame ostudno, mučno, toda vseeno sem ostal v tem položaju. Položaj je bil takle: jaz in moj razum sva priznala; da je življenje nerazumno. Če ni višjega razuma (in tega ni in ni je stvari, ki bi ga mogla dokazati), tedaj je razum zame stvarnik življenja. Če bi ne bilo razuma, bi zame tudi življenje ne bilo. Kako da tedaj ta razum zanika življenje, dasi je sam stvarnik, bi ne bilo mojega razuma. Torej je razum sin življenja. Življenje je vse. Razum je plod življenja in ta razum zanika življenje samo. Čutil sem, da tukaj nekaj ni v redu.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

WESTERN TRADING COMPANY

Dept. C 14 2148 Chicago Av. Chicago, Ill.

Četrti izhod je izhod slabosti.

Obstoja v tem, da se človek sicer zaveda zla in neamiselnosti življenja, pa ga vendar vlačijo naprej, čeprav naprej ve, da ne more imeti nobenega rezultata. Ljudje te vrste vedó, da je smrt boljša od življenja, ker pa nimajo sil, da bi razvalili razumno in hitro končali prevaro in se ubili, nekako čakajo na bogsigavdi kaj. To je izhod slabosti; kajti če poznam boljše in vem, da je v moji oblasti, zakaj naj se potem ne bi udal boljše-mu? ... V tem razredu sem se nahajal jaz.

Tako se ljudje moje vrste po štirih potih rešujejo groznega protislovja. Naj sem še tako naprezal svojo umstveno pozornost, razen teh štirih izhodov nisem videl nobenega drugega. Prvi izhod ne vedeti, da je življenje brezsmiselno, ničevost in zlo in da je boljše ne živeti. Ne vedeti mi ni bilo mogoče, in ko sem to že enkrat spoznal, nisem mogel več storiti, da bi tega spoznanja ne videl več. Drugi izhod je uživati življenje tako, kakoršno je, brez misli na bodočnost. Tega nisem mogel, odkar sem izvedel, da pridejo starost, trpljenje, smrt. Imel sem preživo domišljijo. Poleg tega pa se nisem mogel veseliti trenutnega slučaja, ki mi je za sekundo podelil nasladi. Tretji izhod: človek spozna, da je življenje zlo in bedastoča, ga prekine in se ubije. Jaz sem to spoznal, vendar se pa bogve zakaj še vedno nisem ubil. Četrti izhod — živeti v položaju Salomona, Schopenhauera — je vedeti, da je življenje bedasta šala, ki jo zbija nad teboj, pa vseeno živeti, se umivati, oblačiti, kositi in celo pisati knjige. To je bilo zame ostudno, mučno, toda vseeno sem ostal v tem položaju. Položaj je bil takle: jaz in moj razum sva priznala; da je življenje nerazumno. Če ni višjega razuma (in tega ni in ni je stvari, ki bi ga mogla dokazati), tedaj je razum zame stvarnik življenja. Če bi ne bilo razuma, bi zame tudi življenje ne bilo. Kako da tedaj ta razum zanika življenje, dasi je sam stvarnik, bi ne bilo mojega razuma. Torej je razum sin življenja. Življenje je vse. Razum je plod življenja in ta razum zanika življenje samo. Čutil sem, da tukaj nekaj ni v redu.

Življenje je nesmiselno zlo, to je brezdvomno, sem si dejal. Toda saj sem vendar živel in še živim in živel je in živi vendar celo človeštvo. Kako je potem to mogoče? Zakaj pa živi, ko bi vendar lahko ne živel? Kaj sem mar samo jaz s Schopenhauerjem tako mber, da sem spoznal brezsmiselnost in zlo življenja?

Misel o ničevosti življenja ni tako zvrta in že od nekdaj prihaja najpreprostejšim ljudem, pa so vseeno živel in žive. Kako da kljub temu vsi žive in da jim niti na misel ne pride dvomiti o razumnosti življenja?

(Kopce jutri.)

FARMA NA PRODAJ

Prodaja se 80 akrov obsegaajoča farma v največji Slovenski Farmarski zasebini v Ameriki na Willard, Wis. Zdravo podnebje in dobra pitna voda. Farma je oddaljena le 2 milje daleč od slovenskih trgovin, cerkve, šole, železniške postaje, pošte in velike mlekarne. Zemlja se nahaja v zelo lepi legi in je okrog 30 akrov izčiščenega vse drugo pa je poraščeno z trdim lesom. Na farmi je hlev za 14 glav živine, žitnica meri 16x20 in voda, ter štiri sobna hiša, sadni vrt z 14timi mladimi posajenimi drevesi. Prodaja se po zmerjeni ceni. Za vsa nadaljna pojasnila in za ceno obrnite se na lastnika na naslov: John Popovich, 711 — 95th Ave., W. New Duluth, Minn. (Adv.)

AKO IMATE KILO POSKUSITE TO BREZPLAČNO

Položite to na staro ali ravnokar nastalo kilo, veliko ali malo, in prepičali se boste kot tisoče drugih.

POŠLJEMO ZASTONJ, DA TO DOKAZEMO.

Vsak, ki ima kilo, možki, ženske ali otroci, moral bi takoj pisati na W. S. Rice, 314 P. Main St., Adams, N. Y., za brezplačno poskušanje čudovitega področja za kilo. Densite to na kilo in mislite se priprano takoj kreniti, venati skupaj tako, da se odprta prične razširjati naravnim putem, potrebe podaja in pravi, odprdo. Ne zamislite napoliti te brezplačne poskušaje. Tudi če va kilo ne boli, čemu nositi pasove vse svoje življenje? Čemu trpeti ta stitnost? Čemu biti v nevarnosti, vlad male kilo, ki so vrgle se tisoče ljudi na operacijsko mizo? Veliko število možkih in žensk je dnevno v nevarnosti, ravno ker jih ne boli in vseeno lažje delajo. Piliše takoj po brezplačno poskušanje, ker je res čudovito pomagalo te tišerine odvrtni kilo in celo tam, kjer je bila velika za dve pesti. Poskusite pišite še danes in rabite spodnji kupon:

Zastonj za kilo
W. S. Rice, Inc.,
314 P. Main St., Adams, N. Y.
Polijte popolnoma protivno vzorce zdravljenja vaše polske za kilo.

Ime
Naslov
Država

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

WESTERN TRADING COMPANY

Dept. C 14 2148 Chicago Av. Chicago, Ill.

NAJZANIMIVEJŠA PRODAJA V ZGODOVINI

6 čudovitih komadov za samo \$6.00.

ŠE NIKOLI PREJE TAKE PONUDBE NI BILO, SAMO ČITAJTE IN SE O T. PREPRIČAJTE.
1) PRAVA AMERIŠKEGA IZDELKA IN JAMČENA URA. Blega slata postala pokrovi in krasno ornamentirana, s finim, ameriškega izdelka kolejem, polno število kamnov in pravilno vretena, drži prvi čas in je jamčena za več let.
2) PRAVA BELEGA ZLATA PORČACENA WALDEMAR VERIČKA, ki se na preko telefonika iz šopa v šop.
3) PRAVA AVTOMATIČNA PIŠTOLCA, najmanjše strelna orodje na svetu, ki n nosi kot prilepi na vertikalni, in strelja prave B. patronke, enako kot 22 kaliberna pištola. Zavejšek 25 patron damo razven.
4) AVTOMATIČNO ŠIVALNO SILO, ki je brezdvomno zelo priročno orodje pri kili. Vi si lahko sami skijate vaše čevlje, konjake opremo, itd. Jamče dva štita na vratu kot šivalni stroj.
5) PRAVA IMPORTIRANA VREMENSKA HIŠICA, ta čudoviti mali instrument van pove danes, bode li del ali jasno jutri. Napoveduje 8 do 24 ur v naprej.
6) AVTOMATIČNA ELEKTRIČNA SVETILKA, velike vrste, svitila in kompletna življenjsko baterijo.
Ta čudovita kombinacija kot vam jo predstavlja slika in kakor je opisana, je v resni vredna okrog \$55.00, ako bi kupili vsak komad posebej. Jo pa mi vam nudimo doler za prodano 500 postavov na sveto \$6.00.

COLUMBIA BARGAIN HOUSE,
Dept. 330, 747 N. Heyne Ave. Chicago, Ill.

ZDRAVNIK PRAVI PLJUČNICA

Prišla je valed prehlada in on se ni takoj zanimal. Zdravniki priporočajo vroč Bolgarski zeliščni čaj za hitro odpravo prehlada. Pasite se pred influenco. Bolgarski zeliščni čaj odnese revmatizem, zaprtico, jetrne, obistne in druge kelodčne nerednosti in pomaga ustvariti bogato, močno kri. Pasite, da gotovo vprašate lekarnarja po pravem Bolgarskem zeliščnem čaju v rudečem in rumenem zavoju s mojim imenom na njem. Tri velikosti 35c, 75c in \$1.25. Opomba: Velike družine bi morale imeti moj veliki, dovolj za 6 mesecev zavoj. Polijte mi \$1.25 in vam ga takoj odpolljem. Naslovite meni H. H. Von Schlick, President, 100 Marvel Building, Pittsburgh, Pa.

Tovarniška razprodaja zagrinjal—4 pare za \$5.50

ZEMKE! Še nikdar v življenju niste imeli tako ugodne prilike dobiti tako čudoviti zagrinjal po tako nizki ceni kot vam nudim mi. Samo mislite, 4 pare krasno izdelani zagrinjal za \$6.50, dva para za \$3.58, par potrebuje za vsako okno. Te zagrinjala so narejena iz francoskega blaga, bogato pletenje, z artističnim izdelkom na vrhu; slanke in čopki na spodaj. Vrvico obrobljena in krasno obita. Velikost je 50 inč široka in 3 jarde dolga. Ne pošiljajte denarja! Samo pošljite ime in naslov, povejte koliko parov želite in kadar se vam zagrinjala prinese na vaš dom, plačate plantonošo našo posebno ceno in par centov za poštnino. Zadovoljstvo jamčemo ali vam vrnemo denar.

WESTERN TRADING COMPANY

Dept. C 14 2148 Chicago Av. Chicago, Ill.

Izlet gospoda Broučka v XV. stoletje

Češki pisatelj Svatoopluk Cech.—Poslovenil Stanke Svetina.

(Dolje.)

"Prav si povedal," mu je nestrpljivo prihitel na pomoč učenec in je začel govoriti kakor pri kakih učni disputaciji, z važnim obrazom, in si je gladil morda kakor kak star, sivobrad mister, s palcem in kazalcem desne roke obraz od oči pa do brade, kakor da bi v resnici imel polno brado. "Tako veli krščanski red pri službi božji, ki je sestavljen iz najplemenitejših resnic in svetih molitev kakor tudi iz biserov dragih svetnikov in iz zlatih kosov in iz drugega kamenja resnice in vere krščanske — tako veli red, da je potreben tudi zunanj, dragocen kin pri službi božji. In posebno kar se tiče odpravljenih ornatov, v tem se one taborske zmede ne samo motijo, ampak tudi pokopujejo svojega Viklifa, ki je služil do smrti mašo v ornatu, in v knjigah de Eucharistia, jasno stoji v četrtem poglavju, da —"

"Pojdí no že s svojo, še ne pečeno modrostjo!" je pretrgal njegovo razlago Vojta od pava. "Ves, tudi jaz soglašam v marsičem s Taboriti."

"Saj vas, Novomeščane, kmalu popolnoma spreobrne v Taborite divji duhovnik Jan Zelivski, ki z njimi vleče," je zaklical Miroslav zlatar.

"Slišiš," je zaklical Vojta razdražen, "duhovnika Jana se mi ne dotikaj, sicer odgovorim, da bodo nekomu pokali boki!" "Nehajte, prijatelji!" je miril prepri Jan-ko od zvona. "Ni čas za kreg; sedaj moramo biti vsi kakor eden mož proti grozečemu sovražniku. Saj se borimo vsi za kelih in svobodo zakona božjega, a če v nečem ne soglašamo, naj ne bo urejevano v krčmi, ampak to naj se razgovorijo med seboj duhovniki obeh strank. Do tedaj naj nikdo nikomur ne podtika zmede, najmanj pa ornatov."

"Ampak ornat spadata v cerkven red," je začel zopet svojo vsiljivo učenec. "Kajpada, Taboriti tudi cerkev samo grde in se odtrgujejo iz vseh njenih vrst in ne uvažujejo tega, kar pravi Buda v poglavju "Quicumque" in v svetli Avgustin v poglavju "Omnis catholicus" in v poglavju "Ita fit" in k temu v poglavju "Sic enim". Hm, hm, Et ponitur."

Umolknil je in je vzel deščice iz pasa in jih je začel marljivo ogledovati.

"Kaj meniš ti o mašnih ornatih?" se je obrnil Miroslav zlatar k gospodu Broučku.

Ta se je krepil s svojo novo znanko medico in je našel v nji čim bolj jo je pil, tem simpatičnejšo lastnost. Ako pravi staročeški pregovor "junak hmeli", bi moral imenovati medico morda še večjo junakino. Novočeškemu pivcu se je zdelo, da z vsakim duškom vliva v njegove žile ognjevitejši kri in v srce čimdalje bolj čudno hrabrost; pozabljaj je na ves strah srednjega veka in oko mu je gledalo bojevitv v bodočnost. Čeprav se je od začetka jezil na Staročehe, da niti v krčmi ne znajo drugih pogovorov kakor o politiki in o veri, vendar je nenadoma začutil sam veliko slast umešavati se v spor. Vackova pest ga je sicer za trenutek ostrasila, ko je padla na mizo, toda novi dušek mu je vrnil bojevitost duha, tako da je sedaj na vprašanje zlatarjevo odgovoril zelo odločno: "Res se čudim, prijatelji, da se morate za tako stvar kregati. Kaj pa naj bi bila maša brez ornata! Tako jo služijo nado samo kozli!"

V tem se je z gospodom Broučkom zgodilo nekaj, česar v prvem hipu ni niti dobro razumel, toda kar mu je polagoma vzele vse njegove medovno junaštvo. Železna roka ga je zagrabila za tilnik, pred njim se je zazvetil ki/z dolgimi žebli in v uho mu je zagrmel vztekel glas: "Jaz ti dam kozo, Mohamed nečisti!"

Epizodi v krčmi je grozil prežalosten konec, čeprav je še o pravem času zagrabil od ene strani Domšik besnega kmeta za roko s kijem in z druge strani krčmar, ki ga je miril.

Na arečo se je zasiljal v tem iz ulice v krčmo zmešan krik in trušč. Vacek je nehote spustil Broučkov goitanec in vsi so prisluskovali; med šundrom zunaj je bilo slišati zvojenje.

"Na mestni hiši bije plat zvona!" je zaklical Domšik.

Krčmar, ki je medtem pohitel na hodnik, se je vrnil razburjen in je oglašil: "Križarji so prišli čez Vitavo na Spitalsko polje in namestavajo vdreti pri Poriških vratih!"

Kakor bi odrezal, so pozabili vsi gosti na prepri, zaklicali so kakor en glas "Na nje!" in so zagrabilili orožje.

Edini učenec je prevračal dosedaj skrbno deščice. Krčmar je skočil v temno ozadje in se je vrnil od tam k njemu z leseno, z žebli obito in z verigo k kratkemu držalu pritrjeno kroglo.

"Ej, šolar," je zaklical, "tu imaš za ta hip najboljši dokaz!"

"Ali meniš, da bi se ne znal gibati tudi v taki disputaciji?" je oponesel učenec ponosno in je zgrabil ponujano mu orožje.

Domšik je zvelkel močnejšo z novci, toda krčmar je že udri z golo sekuro na ulico.

Kaj se je z gospodom Broučkom v tem hpu godilo, se ne spominja prav dobro; le nejasno se mu zdi, da je Janko od zvona stisnil sulico v njegovo roko in da je grozni Vacek mahal za njim s svojim, z žebli okovanim kijem. Skoro gotovo je, da ti mahljaji niso veljali gospodu Broučku, ampak nemakim križarjem, s katerimi se je nestrpljivo bojeval v duhu že boril; toda gospod Brouček meni, da je globoki respekt pred tem kijem bilo glavno bodriilo, ki ga je spravilo v tesni družbi ostalih gostov s krčme na ulico.

Po vsej njeni širini se je valila kakor deroča poplavna reka, bojaželjna množica Pražanov, ki je kričala, tlačila se, mahala z ravnornostnim orožjem, ki se ni zmenila za opominjevalne klice nekaterih voditeljev in ki je potisnila tudi trumico iz krčme prihitelih mož naenkrat v svoje razburkane in nepremagljive valove. Gospoda Broučka je zaneslo v ospredje, da sam ni vedel kako. Priznava, da je bil tačas skoro brez razuma in brez misli; čutil je le smrtno tesnobo in neizmerno grozo; bil je baje res bled kakor kreča, lasje so se mu ježili, na čelo mu je stopil mrzel pot, kolena so se mu tresla, da, še zobje so mu baje šklepetali.

X.

Naš junak (sedaj ga morem imenovati tako s popolno pravico) je bil pahnen v pravem pomenu besede blizu Poriških vrat od bojevite množice, ki se je z groznim krikom: Hr, Praga! zapodila proti sovražniku.

V gospodu Broučku so se vsi ostali čuti umaknili v tem trenutku smrtni tesnobi, ki ga je z močjo priganjala v nasprotno smer od bojišča; toda silni naval gostih trum ga je silil naprej v ospredje in ob dveh straneh sta ga imela kakor v kleščah Janko od zvona in Vojta od pava.

Tako je prišel skozi vrata za most, na most, ki je držal čez širok jarek mestnih zgradb, in tako so ga vlekli še nekoliko naprej na ravnino, ki se je za Poriškimi vrati razprostirala na mestu sedanjega Karlna, med reko in goró Vitkovo, sedanjem Žižkovom in ki se je imenovala Spitalsko polje. Bila je tu večina polja že početa in le nekaj raztresenih hišic z vrtili je samevalo na njem; tesno pod strmo stranjo Žižkova se je razprostiral večji vrt in vinograd. Na grebenu Žižkova je bilo videti dvoje štirioglastih lesenih stavb in med njimi taborska vojska pod črno zastavo z rdečim kelihom.

(Dolje prihodnji.)

Kampanja za dnevnik

Vsi aktivni člani S. N. P. J. naj gredo na agitacijo! Dnevnik mora imeti preko 10,000 naročnikov še to leto. Agitatorje, ki bodo delavni, čakajo lepe knjižne nagrade.

Kampanja za nove naročnike na dnevnik "Prosveto" se odpre 15. februarja 1927 in se zaključi 15. novembra 1927.

Vsakdo, ki se naroči na dnevnik "Prosveto" in ki doslej še ni bil naročnik, bodi za pol leta ali za celo leto, ali če stari naročnik pošlje dve ali več naročnin NOVIM NAROČNIKOV, je deležen nagrade v knjigah iz zaloge Književne Matice S. N. P. J.

Pogoj za nagrado je NOV NAROČNIK in vsakdo mora poslati celo vzeto naročnino brez vsakega odbitka poštnine ali provizije upravitelstvu "Prosvete". V tej kampanji ni dovoljena nobena provizija. Kdor si vzame provizijo, ne dobi nagrade.

Za eno polletno naročnino na dnevnik je pošiljatelj deležen knjige "Jimmie Higgins," ki je vredna \$1.00. Za eno letoletno naročnino je pošiljatelj deležen "Slovensko-angliške slovnice," vredne \$2.00, ali pa drugih knjig iz zaloge Književne Matice v vrednosti \$2.00.

Za dve letoletni naročnini dobi pošiljatelj knjigo "Ameriški Slovenci," vredno \$5.00, ali pa drugih knjig iz zaloge Književne Matice v vrednosti \$5.00.

Braje in sestre S. N. P. J., kakor tudi drugi rojaki in rojakinja, ki se niste naročili na dnevnik "Prosveto," sedaj se vam nudi ugodna prilika, da si za majhno vstopico nabavite dober list in poleg tega dobita še dobro knjigo ZASTONJ!

Poširite se z naročbo! Pošljite naročnino še danes! Naročnina "Prosvete" za eno leto je \$5.00, za pol leta \$2.50. (Za Chicago in Cleve je \$6.50, za Evrope pa \$8.00.) Člani S. N. P. J. doplačajo \$3.00 na celo leto ali \$1.90 na pol leta, ker člani plačajo pri anacmentu \$1.20 na leto za tednik.

Vsa plana in denar pošljite na naslov: Prosveta, 2657 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.